

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Stappenplan voor het handelen bij signalen van
huiselijk geweld en kindermishandeling

Inhoudsopgave

1. Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	3
2. Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	5
3. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	6
Stap 1. In kaart brengen van signalen	
Stap 2. Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis	8
Stap 3. Gesprek met de ouder	9
Stap 4. Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling	10
Stap 5. Beslissen: zelf hulp organiseren of melden	11
Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen	11
Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder	11
4. Verantwoordelijkheden van de school in het scheppen van een randvoorwaarde voor een veilig werk- en meldklimaat	13

1. Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Lucas Onderwijs, het bevoegd gezag van 't Kraaienest

Overwegende:

- dat 't Kraaienest verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben (gehad) met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij 't Kraaienest op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat 't Kraaienest een meldcode wenst vast te stellen zodat de medewerkers die binnen 't Kraaienest werkzaam zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat 't Kraaienest in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de medewerkers bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder *huiselijk geweld* wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder *kindermishandeling* wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder *medewerker* in deze code wordt verstaan: de medewerker die voor 't Kraaienest werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van deze school zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt (denk aan spelbegeleider, arts, logopedist, ergotherapeut, fysiotherapeut en gedragskundige).
- dat onder *leerling* in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent;

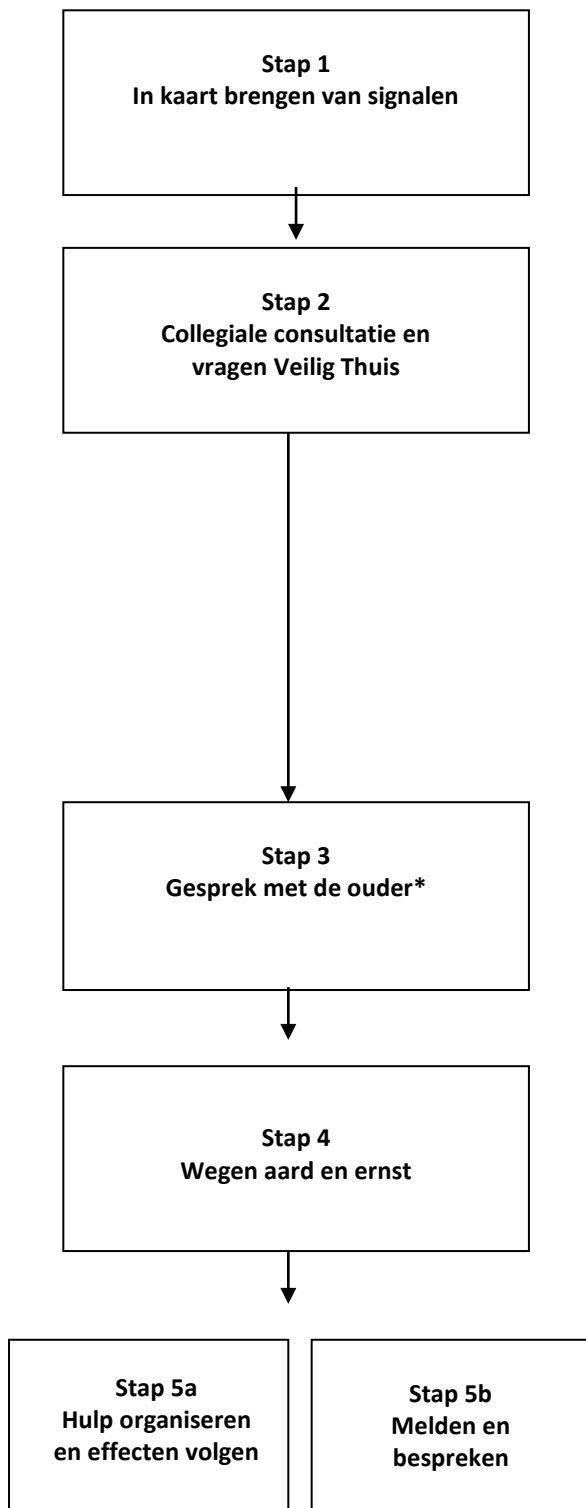
In aanmerking nemende

- de Wet maatschappelijke ondersteuning
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op het primair onderwijs;
- het privacyreglement van 't Kraaienest

Stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

2. Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Observeer (gebruik signalenlijst)
- Onderzoek naar onderbouwing
- Informeel gesprek met ouders: delen van de zorg/signalen
- Doe, indien nodig een kindcheck (= check van veiligheid van kinderen bij problematiek van ouders)
- Overleg met zorgcoördinator en directie, actie richting stap 2 wordt vastgelegd.

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen Veilig Thuis

- Consulteer interne en externe collega's tijdens:
 - Groepsbespreking/leerlingbespreking
 - Commissie van Begeleiding (CVB)
- Bilateraal overleg met jeugdarts, zorgcoördinator of andere betrokkenen, bijv. leerplichtambtenaar
- Maak gebruik van de Verwijsindex
- Consulteer ook het Veilig Thuis

Stap 3: Gesprek met de ouder*

- Formeel gesprek met de ouder: delen van de zorg
- Uitkomsten consultaties bespreken met ouders

Stap 4: Weging van de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

- Weeg risico, aard en ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld af
- Vraag Veilig Thuis hierover een oordeel te geven

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

- Bespreek met de ouder welke hulp georganiseerd wordt
- Organiseer hulp door ouder en leerling door te verwijzen naar Bureau Jeugdzorg /CJG
- Monitor of ouder en leerling hulp krijgen
- Volg de leerling

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder

- Bespreek met de ouder* uw voorgenomen melding
- Meld bij het Veilig Thuis
- Volg de leerling en bel bij nieuwe/blijvende zorgen het Veilig Thuis

**bij leerlingen van 12-16 jaar ook met het kind in gesprek, bij leerlingen vanaf 16 jaar met het kind in gesprek*

3. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1 : In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast in het journaal. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen. De leerkracht is verantwoordelijk voor deze stap.

Bij vroegsignalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die je als leerkracht of andere betrokkene bij de leerling of in de interactie tussen ouder(s) en leerling waarneemt. In een signalenlijst (zie internet – www.NJI.nl of www.meldcode.nl) vind je een overzicht van de signalen.

In deze fase observeer je de leerling in de klas en eventueel daarbuiten (bijvoorbeeld tijdens een huisbezoek) waardoor je de signalen in kaart kunt brengen.

Het is gebruikelijk om in gesprek te gaan met de ouder(s) tijdens haal- en brengmomenten als een leerling gebracht en/of gehaald wordt. Tijdens het uitwisselen over de activiteiten van de dag, de leerling en de feitelijkheden die je opvallen, krijg je een beeld waardoor je ook met informatie van de ouder(s) de situatie in kaart kunt brengen. Daarnaast observeer je de ouder(s) en het kind tijdens overige contactmomenten. Je verzamelt alle signalen waardoor je duidelijker krijgt of er zorgen zijn en welke zorgen dit zijn.

Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen hoor je schriftelijk vast te leggen (in het journaal). Hierdoor kun je later verantwoording afleggen indien dit wordt gevraagd.

Leg in het journaal de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen.
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen je ziet, hoort of ruikt.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
- Contacten over deze signalen.
- Stappen die worden gezet.
- Besluiten die worden genomen.
- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf je signalen zo feitelijk mogelijk, ouders hebben inzage recht in het dossier:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.

- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde medewerker.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een medewerker, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform de *Wet Preventie en bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs, artikel 4 Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven (meld- en aangifteplicht)*. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis

Bespreek de signalen met een deskundige collega. Maak gebruik van de Verwijsindex om te zien of anderen ook zorgen hebben. Vraag zo nodig ook advies aan Veilig Thuis. De CVB is verantwoordelijk voor deze stap.

Consultatie is - afhankelijk van de interne afspraken van de organisatie - mogelijk met de volgende collega's: de zorgcoördinator, de directie, de aandachtsfunctionaris kindermishandeling, een collega uit dezelfde klas en/of de jeugdverpleegkundige of jeugdarts. Na consultatie wordt de leerling ter bespreking ingebracht in de CVB van de school.

Om de leerling 'open' (niet anoniem) te bespreken met externe deskundigen is toestemming van de ouder(s) vereist. Indien je in het contact transparant en integer bent, is de kans groot dat over deze zaken een open gesprek mogelijk is. In de meeste gevallen wordt toestemming door de ouder(s) gegeven. Gespreksvaardigheid om in gesprek te gaan over zorgen en het vragen om toestemming van de ouder(s) is een specifieke deskundigheid en kan door middel van scholing worden aangeleerd. Indien de ouder(s) weigert, is dit een zorgelijk signaal en moet het worden meegenomen in de weging (stap 4). De leerling kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouder(s) geen toestemming heeft gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgcacties.

Indien je ook maar enige twijfel hebt over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij de leerling, moet je advies vragen bij Veilig Thuis. Veilig Thuis kan een eerste weging maken of het terecht is dat je je zorgen maakt over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld. Zorgvuldig handelen vereist dat je nagaat of je advies moet vragen bij Veilig Thuis.

Na bespreking in de CVB kan de ouder(s) worden uitgenodigd. Door de ouder(s) continu te betrekken en in overleg te treden, is de kans groter dat de ouder(s) gemotiveerd is om de situatie te verbeteren en/of hulp te aanvaarden.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en ernstig geweld, kun je meteen advies vragen aan Veilig Thuis. Kom je daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kunt je zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet.

In noodsituaties kun je overigens ook contact zoeken met de crisisdienst van Bureau Jeugdzorg en/of de politie vragen om hulp te bieden.

Stap 3: Gesprek met de ouder(s)

Bespreek de signalen met de ouder(s). Heb je ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouder(s), raadpleeg dan Veilig Thuis. De CVB is verantwoordelijk voor deze stap.

1. Leg de ouder(s) het doel uit van het gesprek.
2. Beschrijf de feiten die je hebt vastgesteld en de waarnemingen die je hebt gedaan.
3. Nodig de ouder(s) uit om een reactie hierop te geven.
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen je hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van een vermoeden van (voorgenomen) vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) neem je met spoed contact op met Veilig Thuis.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en uit te wisselen over de ontwikkeling van hun kind, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouder(s) expliciet uit tot het geven van zijn/haar mening en vraag door over leerling gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de ouder(s) de situatie? Hoe gedraagt de leerling zich thuis? Hoe reageert de ouder(s) daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert de leerling hierop? Hoe is de ontwikkeling van de leerling tot nu toe verlopen? Wat vindt de ouder(s) daarvan? Hoe ervaart de ouder(s) de opvoeding en zijn rol als ouder(s)?

Breng de ouder(s) na overleg met anderen op de hoogte. Informeer en wissel tijdens deze contacten continu uit over de ontwikkeling van de leerling en de zorgen die je hebt. Indien een handelings- of begeleidingsplan wordt ingezet voor de leerling, bespreek dit met de ouder(s). Bespreek ook tussentijds en na afloop de resultaten van het handelings- of begeleidingsplan.

Indien de ouder(s) de zorgen herkent kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Daarnaast kunnen handelingsadviezen worden uitgewisseld voor in de klas en thuis.

Indien tijdens het gesprek met de ouder(s) blijkt dat de zorgen een andere oorzaak hebben, kun je dit traject afsluiten. Je kunt de leerling en de ouder(s) binnen de interne en externe zorgstructuur van de school verder begeleiden. Dit moet ook goed genoteerd worden in het journaal, omdat anders de zorg open blijft staan. Met alle mogelijke gevolgen van dien.

Het doen van een melding bij Veilig Thuis zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder(s), is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de ouder(s), die van de leerling, die van jezelf, of die van een ander in het geding is; of
- als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder(s) door dit gesprek het contact met jou zal verbreken.

Bij het vragen van advies aan Veilig Thuis geldt dit niet, advies vragen mag altijd anoniem.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouder(s) het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van een risicotaxatie-instrument. Dit kunnen wij zelf niet. Neem hiervoor contact op met Veilig Thuis, Ipse de Bruggen of de jeugdgezondheidszorg en laat deze weging maken.

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

Meen je, op basis van jouw afweging in stap 4, dat je de leerling en zijn gezin redelijkerwijs *voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- **organiseer** dan de noodzakelijke hulp;
- **volg** de effecten van deze hulp; en
- **doe** alsnog een *melding* als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.

De CVB is verantwoordelijk voor deze stap.

Als je gebruik maakt van het centrum voor Jeugd en Gezin of de gemeente, kunnen hier vanuit verdere acties worden gecoördineerd. Er wordt een casemanager aangesteld.

Tijdens de zorgbespreking wordt de hulpvraag van school en ouders besproken, de hulpvraag beoordeeld, een aanpak vastgesteld, handelingsadviezen voor de leerkracht gegeven en vindt advisering over verdere hulp plaats.

Je bespreekt met de ouder(s) de uitkomst van de bespreking. Bespreek met de ouder(s) de verder te nemen stappen voor geadviseerde hulpverlening voor de leerling en/of de ouder. Geef informatie en maak afspraken over de eventuele indicaties die nodig zijn voor verdere hulp. Verwijs de ouder(s) door en vraag daarna of de ouder(s) is aangekomen bij de hulp.

Indien je voor een van voorgaande stappen ondersteuning nodig hebt, vraag deze aan bij de casemanager. Maak in de klas afspraken over begeleidings- en zorgbehoeften van de leerling. Stel een handelings- of begeleidingsplan op en voer dit uit. Deel de uitkomst van deze bespreking met de ouders.

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder(s)

Kun je je leerling *niet voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling beschermen, of *twijfel* je er aan of je hiertegen voldoende bescherming kunt bieden:

- **meld** je vermoeden bij **Veilig Thuis**;
- **sluit** bij jouw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die je meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- **overleg** bij jouw melding met **Veilig Thuis** wat je *na de melding*, binnen de grenzen van jouw gebruikelijke werkzaamheden, *zelf* nog kunt doen om jouw leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

De CVB is verantwoordelijk voor deze stap.

Bespreek je melding vooraf met de ouder(s)¹. Je kan de melding ook met de leerling zelf bespreken wanneer deze 12 jaar of ouder is. Let wel op of dit, gezien het begripsvermogen van de leerling, mogelijk is.

1. Leg uit waarom je van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de leerling en/of ouder(s) uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren van de leerling en/of ouder(s), overleg op welke wijze je tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om jouw leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in jouw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.
6. Volg de effecten van deze hulp; en
7. Doe opnieuw een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.

Van contacten met de leerling en/of ouder(s) over de melding kun je afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van je zelf, of die van een ander in het geding is; of
- als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling en/of de ouder(s) daardoor het contact met je zal verbreken.

¹ In de IZC of in overleg met de case-manager kan bepaald worden wie dit gesprek voert. Ook de omstandigheden en benodigde veiligheid dienen vooraf te worden besproken.

II Verantwoordelijkheden van 't Kraaienest in het scheppen van een randvoorwaarde voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt de school er zorg voor dat:

Directie (directeur 't Kraaienest):

- de meldcode opnemen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid van de organisatie;
- een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (mogelijk de zorgcoördinator) aanstellen of deze taak beleggen bij een ander teamlid.
- de deskundigheidsbevordering (zoals signaleren van kindermishandeling en huiselijk geweld, melden in de verwijzindex) voor zover nodig opnemen in het scholingsplan;
- regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aanbieden aan medewerkers, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluiten op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de meldcode aansluiten op de zorgstructuur van de organisatie;
- voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar stellen om de medewerkers te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de werking van de meldcode regelmatig evalueren en zo nodig acties in gang zetten om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- binnen de organisatie en in de kring van ouders bekendheid geven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- afspraken maken over de wijze waarop de school zijn medewerkers zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- eindverantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van de meldcode.

De aandachtsfunctionaris (zorgcoördinator 't Kraaienest)

- als vraagbaak functioneert binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- kennis heeft van de stappen volgens de meldcode;
- taken vaststelt van een ieder (Wie doet wat wanneer);
- deelneemt aan de CVB;
- de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uitvoert;
- de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uitvoert;
- samenwerkingsafspraken vastlegt met ketenpartners;
- de uitvoering van de meldcode coördineert bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen;
- zo nodig contact opneemt met het VEILIG THUIS (Veilig Thuis) voor advies of melding.
- de genomen stappen evalueert met betrokkenen;
- toeziet op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- toeziet op dossiervorming en verslaglegging.

Leerkracht:

- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- overlegt met de zorgcoördinator bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- afspraken uitvoert die zijn voortgekomen uit het overleg met de zorgcoördinator, zoals observeren of een gesprek met de ouder(s);
- de resultaten bespreekt van deze ondernomen stappen met de zorgcoördinator.

De directie en de medewerkers zijn *niet* verantwoordelijk voor:

- het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- het verlenen van professionele hulp aan ouders of leerlingen (begeleiding, therapie).